

Előfizetési ár
egy hónapra 2 pengő 40 fillér.
Külföldön ennek az árnak két-
szerese. — Egyes szám ára
helyben, vidéken és pályá-
udvarokon minden nap 10 fillér.

Felelős szerkesztő: HUBAY KÁLMÁN

* KEDD *

Szerkesztő: KASS ENDRE

Brennus kardot rántott

Írta: Hubay Kálmán

Brennus, a kelta, kirántotta kardját, és bedobta a mérleg serpenyőjébe. S a legyőzött rómaiak hiába tiltakoztak az ezer font arany megfizetések a hamis mérleg ellen: Brennus kardjával hitelesítette a hamis mérleget.

Brennus, a kelta, új törvényt kodifikált. Rövid volt, tömör és megfellebbezhetetlen. Két szóból állt mindössze: *vae victis!* Jaj a legyőzötteknek.

Brennus kardot rántott és ítél.

Nyolemillió magyarja e csonka hazának: a vak is látta, a süket is meghallotta, hogy a nagy pörben neked van igazad. Tudta Chamberlain és tudta Briand, tudta Stresemann és tudta Titulescu, tudta Adatei, a japán és tudta Vang-Ting-Csang, a kínai. De Brennus kardot rántott és a te igazságod szét pattant, mint a szappanbuborék.

Jaj a legyőzötteknek és jaj neked, magyar nép, aki kilenc esztendő alatt sem tanult meg ennek a keserves törvénynek kéréseivel lehetetlen voltát.

Te csak az igazságot vitted a serpenyőbe. Vitte egy öreg magyar, aki pátriarcha korának dus tapasztalatait, ragyogó koponyájának csillogó kincseit, ékes beszédének értékes gyöngyeit rakta igazságod mellé nyomtatéknak a hamis mérlegbe. De jött Brennus, bedobta kardját a serpenyőbe és neked, te nyomorult, kálváriás fajta, egyszerre nem lett igazságod. *Vae victis!*

Kacagj, te megesufolt magyar Bajazzo: mit vitted te Genf-be, mint perdöntő bizonyítékot? A tizenhárom vármegyédet vitted, a harmincötezer főnyi zsoldos-hadsegedet vitted, a kifosztott magyar testvéreid könnyeit vitted, a koldusságot, a rongyosságot, az igazságot vitted. Kacagj most, utólag, Bajazzo: azt hitted, Brenussal szemben ez elég. Azt hitted, hogy az igazság hegyeket görget és a hit sziklákat mozdít ki helyükből. Brennus azonban tankokat hozott és bevágta a serpenyőbe. Brennus mérges gázokkal rendelkezik, Brennus állig fel van fegyverezve, Brennusnak milliószámra vannak katonái, hát mit vártál még tőle, te balek magyar? Köszönd meg, hogy Brennus csak a mérlegbe dobta kardját és a nyakad is le nem nyisszantotta hirtelen.

Mi, gyámoltalan, naiv magyarok, azt hittük, hogy a nagy per végre marasztaló ítéletet hoz a gonoszakra. Azt hittük, hogy azért, mert nekünk igazságunk van, azért mindjárt igazunknak is kell lenni. Balekok voltunk, hiszékeny, fellengzős, rapszodikus, magyarok voltunk. Azt hittük, ezernyi kifosztott magyar kálváriája feltámasztja a világ lelkiismeretét. Tévedtünk. Brennus, a kelta, de genere Chamberlain már unta a dolgot. Egy hete törli már a fejét a magyaroláh dolgokon, hát el is unhatta a diésőséget. Mi igaz, hogy kilenc esztendeje unjuk már a dolgokat, de hol vagyunk mi Chamberlaintól? Chamberlaintól, akinek ott fénylik az oldalán Brennus kardja s aki mig bedobja a kardot a serpenyőbe, megfellebbezhetetlenül és ellentmondást nem tűrően állapítja meg, hogy mi vagyunk a bűnösök, akik nem hagyjuk élni a szegény hegyi mócot s nem akarjuk engedni, hogy a magyar udvarházakat háborítatlanul fossza ki az oláh pakulár. Igen, Aesopus is irt már ehez hasonlót s nála is a farkasnak volt igaza a bárányal szemben. Chamberlain előtt példák állanak és törvény, amely ellen nincs apelláta: *vae victis!* Jaj a legyőzötteknek!

Magyarok, ti hittétek, hogy eljön egyszer az igazság napja! Nesztek, itt van!

Ti békerevizióban reménykedtek! El fog jönni az is! Brennus még él és Brennus itélni fog. És ítéletének indokolása ez a két szó lesz, ami több, mint kétezer év óta ott van már minden ítéletben: *vae victis!*

De azért te csak reménykedj, te megtépett, kikacagott, huszonnyolera vett magyar fajta! Decemberben megint vonatra ül az őz pátriarcha, megint megcsillagottja elméjének kincseit a világ előtt, megint bebizonyítja napnál fényesebb igazságodat és Brennus megint itélni fog.

A világ pedig kacag és fejedet fogja követelni, mert a világ ma Brennus lábainál hever és megesókolja a kikészült kardot.

Decemberben döntenek . . .

A magyar-oláh birtokpörben Chamberlain élesen kikelt Magyarország ellen és Oláhország „előzékenységevel” szemben a magyarok „makacsságát” állította

A Népszövetség tanácsa hosszas vita után decemberre halasztotta a döntést

Genf, szeptember 19

A magyar-oláh birtokper vitás kérdésében a Népszövetség tanácsa hétfőn délután határozatot hozott végre. Nem döntött, csak határozott. Már délelőtt sejteni lehetett, hogy lesz már valami: Chamberlain az igazi angolhidegvért megtestesítő diplomátát is elhagyta türelme, idegeskedni kezdett, Magyarországot is megtámadta makacs engesztelhetlensége miatt és kijelentette, hogy végezni kell már ezzel az ügyvel, amellyel már egy hete foglalkozik, neki utaznia kell. A győztes hatalmak több tanács tagja is idegeskedett, türelmetlenkedett, főképen Titulescu, az oláh delegátus, csak egy ember volt nyugodt, egy ember őrizte meg még a jogtalan támadásoknál is a diplomátát kötelező nyugodt, sima modort: Apponyi Albert.

És ez hatott.

Délután Stresemann újra felszólalt, hogy Apponyi fejtegetéseinek ama részének, amelyek a Népszövetség tekintélyének féltésére vonatkoztak, további súlyt adjon. És felállt a japán delegátus, aki a hármass bizottság második tagja és szintén beismerte, hogy Apponyinak igaza van: szankciókra nincs joga a tanácsnak és a vegyes döntőbíróóságok részére sem írhat elő irányelveket.

Felállt a holland delegátus is és szintén azt a véleményt hangsúlyozta, hogy a jelentés első passzusának ajánlasi jellegét kell kidomborítani.

Chamberlain végül is visszavonulót fuvott és elfogadta Stresemann javaslatát — ami lényegében fedte Apponyiét — hogy a hármass bizottság jelentését válasszák ketté és csak az első részével foglalkozzanak, csak arról szavazzanak.

Villegas elnök ezután, aki délelőtt szintén még más hurokat pengetett, azt is javasolta, hogy az első résznek is csak ajánlás jellegét adjanak: tehát oda juttat, amit Apponyi még szombaton mondott.

És így is határoztak.

A két fél nem is vett részt a szavazásban. Decemberig a legközelebbi ülészig megmondolhatják, hogy a jelentés első részének három pontjában lehet-e közeledést létesíteniök. Erről előterjesztést tesznek majd a tanácsnak s az akkor fog dönteni.

A hármass bizottság jelentésének második részéről nem szavaztak. Az a szankciókról szól. Hogy azokat alkalmazzák-e, azt majd a decemberi ülészeki helyzet fogja diktálni. Addig különben lehet, hogy belátják, hogy azokat alkalmazni nem szabad — mint Apponyi mondta.

Apponyi különben hétfőn többibben felszólalt. Chamberlain délelőtti türelmetlenkedő támadására délután tette meg megjegyzéseit. Nem viszonttámadott, csak megjegyzéseket tett és főképp arra mutatott rá, hogy Magyarország képviselője nem makacs, hanem az a helyzet, hogy Magyarország képviselőjének keze kötött, tekintve azt, hogy nem a magyar állam áll itt szemben Romániával, hanem a jogkereső föld-birtokosok, akiknek csak érdekeit védi Magyarország képviselője.

Chamberlain, amikor a tanács meghozta határozatát arra kérte a tanácsot, hogy mentse fel a hármass bizottság előadói tisztétől. Vereséget szenvedett jelentése kötelese volt. Ilyenkor ez így szokás. Levonta a konzekvenciát.

Hogy azonban csak formai volt az előadói tisztéről való lemondása, hogy nem neheztelt meg még sem a „makacs engesztelhetlen” álláspont miatt, azt bizott-

nyítja az, hogy rövid kapacitálás után ismét vállalta azt.

A tanács hétfői üléséről egyébként a következőkben számolunk be:

A hétfői ülés

A Népszövetség Tanácsának mai, hétfői ülését rendkívül feszült atmoszférában nyitotta meg Villegas elnök. A tanács ezuttal is kizárólag a magyar-oláh vitás kérdést tárgyalta.

Az olasz delegátus szerint sem lehet szó szankciókról

Elsőnek Scialoja olasz delegátus szólalt fel, aki ugyan visszautasította azt a megállapítást, hogy a Népszövetség nem illetékes a kérdés eldöntésére, végül azonban mégis arra a következtetésre jutott, hogy a népszövetségi tanács esetleg tényleg kikérheti a nemzetközi ítélőszék ítéletét arról, hogy mennyiben illetékes ebben az ügyben.

A tanács hármass bizottsága tehát tulajdonképpen messze ment, amidőn jelentésében szankciókat állapított meg, amelyek sujtják azt a peres felet, amely nem veti

APPONYI VISSZAUTASITJA VILLEGAS INDITVÁNYÁT

Erre Apponyi Albert gróf kért szót és hosszabb beszédben utasította el Villegas indítványát. Sajnálkozását fejezte ki amiatt, hogy még ma sem fogadhatja el a bizottság jelentésében foglalt ajánlásokat, még abban az esetben sem, ha azok csak ideiglenes jellegűek. Hangsúlyozta, hogy nem ismerheti el a tanács bizottsága részéről előterjesztett három jogi alapel-

MAGYAR ELLENJAVASLAT

Apponyi ezután az egész gyűlés feszült figyelmétől kisérve vitatta, hogy a jelentés elfogadása esetén a moszkvai kormány jogja volna azokra a bizonyos hamis jogi alapelvekre hivatkozni, amelyek elfogadás céljából a tanács elé terjesztettek. Utalt arra, hogy a javaslat nem beszél világosan a kártalanítási kérdés tekintetében.

— Moszkva öröme — mondotta — igen nagy lesz, ha mi bizonyos módon

CHAMBERLAIN MAKACSSÁGGAL VÁDOLJA MAGYARORSZÁGOT

Apponyi Albert gróf beszéde után Chamberlain angol külügyminiszter jelentkezett szólásra, mint a hármass bizottság jelentésének előadója. Chamberlain szokatlanul izgatott hangon adta elő mondanivalóját és azzal vádolta Magyarországot, hogy ebben az évek óta folyó vitában makacs engesztelhetlenséget tanúsított és mindmáig egy tapodtat sem engedett álláspontjából.

Chamberlain ezután összehasonlítást tett Románia és Magyarország magatartása között és arra a következtetésre jutott, hogy Románia a konfliktusban jóval békülékenyebb magatartást tanúsított, mint Magyarország.

— Nagyon sajnálom — mondotta Chamberlain — hogy ilyen kijelentést vagyok kénytelen tenni, ennél a rendkívül nehéz kérdésnél azonban kényszerítve érzem magam arra, hogy nyílt kártyával játszom. Én hajlandó vagyok arra is, hogy elfogadjam Stresemann javaslatát és hozzájárulok ahhoz, hogy a hármass bizottság három irányelvét a nemzetközi ítélőszék elé terjesszük jóváhagyás végett. Nem hiszem azonban, hogy a decemberi ülészekig rendelkezésünkre álló három hónapon belül mindkét szembenálló fél egymással megegyezésre jusson.

Az angol külügyminiszter után Sato

magát alá a tanács ajánlásának. A tanács később talán, ha a feszültség megnövekednék, a paktum más cikke alapján a hágai törvényszék elé terjesztheti az ügyet, amely ezután szakvéleményt nyilváníthatna a népszövetségi tanács illetékességéről.

Villegas elnök közvetítő indítványt tesz

Villegas elnök látta ezután szükségét, hogy felszólaljon. Azt a javaslatot tette, hogy szavazzon a tanács a jelentés első része felett és kapcsolja ki egyelőre a záró következtetéseket.

Mint ismeretes, ugyanezt az indítványt tette már szombat este Chamberlain angol külügyminiszter is. Amennyiben a tanács a hármass bizottság jelentésének első részét megszavazza, úgy a jelentést az érdekeltek kormányok elé utalják, hogy azután a népszövetségi tanács decemberi ülészekig az kidolgozhatta észrevételeit.

A tanács végeredményben tehát decemberben venné újra tárgyalásra az ügyet, addig lesz elég idő ahhoz, hogy megkísérelje a konfliktus elintézését.

vet, a jogászok jogi véleményét, amelyre Chamberlain és Paul Boncour hivatkoztak, ami különben, sajnós, nem került nyilvánosságra. Ilyenformán sötétben kell tapogatózni, anélkül, hogy tudná, milyen megfontolásoktól vezette magát a jogász bizottság, ez a titkos diplomácia; igen, ez sajnós, ellentétben áll a Népszövetség alapelveivel.

szentesítenők a kártalanítás nélküli kisa-játítás elvét.

Apponyi végül kijelentette, hogy nem fogadhatja el a tanács javaslatát és azt az ellenjavaslatot teszi, hogy a Chamberlain-féle jelentésben megformulált három alapelvet, amelyeket a vegyes magyar-román döntőbíróóság részére irányítóként akarna megállapítani, terjesszék a hágai nemzetközi törvényszék elé, hogy az mondjon ezekről véleményt.

japán delegátus kért szót. Sato lehetlennék mondotta, hogy az ily komplikált kérdésben oly megoldás jöjjön létre, mely mindkét felet kielégítené.

— Ha megoldást akarunk — mondotta — úgy mindkét félnek engednie kell.

Sato ezután — mint a hármass bizottság második tagja — kifejtette, hogy a tanácsnak kétségkívül nincs joga direktívákat adni egy vegyes döntőbíróóságnak, a béke érdekében azonban helyes a peres felekhez intézett ajánlások alakjában erre az utra lépni. Amennyiben ezekhez a két fél hozzájárul, ezzel olyan törvény jön létre, amelynek figyelembe tartására a döntőbíróóság köteles. Sato kijelentette, hogy Villegas javaslatához hozzájárul.

Chamberlain türelmetlen, „el kell utaznia”

Chamberlain még egyszer felszólalt és hangsúlyozta, hogy ez az ügy most már több mint egy hete ugyszólván szünet nélkül foglalkoztatja a tanács tagjait. Most már igazán itt volna az ideje a megegyezésnek, vagy legalább is egy olyan megoldásnak, amely kilátásba helyezi belátható időn belül a megegyezést.

Chamberlain kérte az elnököt, jelentse ki, hogy az ügyet ma befejezik, minthogy már nyolc napot fordított rá és el kell utaznia.